

رشد اقتصادی منطقه آزاد چابهار
در بستر صنعت پتروشیمی

صلاح الدین درخشان

مریم تقوایی

مهدی سوادکوهی ماهفروجکی

بهنوش اخوه

جلال عبدی

۱۳۹۸

عنوان و نام پدیدآور	: رشد اقتصادی منطقه آزاد چابهار در بستر صنعت پتروشیمی / گردآورندگان صلاح‌الدین درخشان... (و دیگران).
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات صالحیان، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۶۹ ص، ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۲۱۴-۲۴۹-۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: گردآورندگان صلاح‌الدین درخشان، مریم تقوایی، مهدی سوادکوهی ماهفروجکی، بهنوش اخوه، جلال عبدی.
موضوع	: پتروشیمی، صنایع -- ایران -- چابهار
موضوع	: Petroleum chemicals industry -- Iran -- Chabahar
موضوع	: توسعه پایدار -- ایران -- چابهار
موضوع	: Sustainable development -- Iran -- Chabahar
شناسه افزوده	: درخشان، صلاح‌الدین، ۱۳۴۹-، گردآورنده
رده بندی کنگره	: HD۹۵۷۹
رده بندی دیویی	: ۳۳۸/۲۷۲۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۶۸۳۰۸۹

این کتاب با همکاری موسسه زند تهیه و تدوین شده است.

رشد اقتصادی منطقه آزاد چابهار در بستر صنعت پتروشیمی

مؤلفان: صلاح‌الدین درخشان، مریم تقوایی، مهدی سوادکوهی

ماهفروجکی، بهنوش اخوه، جلال عبدی

صفحه‌آرایی: معصومه اسفندیاری

انتشارات: صالحیان

سال و نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۱۴-۲۴۹-۰

بهاء: ۲۰۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ است

دفتر انتشارات: میدان انقلاب - کارگر جنوبی - کوچه شهدای ژاندارمری - پلاک ۱۲۷ - واحد ۳

تلفن: ۰۹۱۹۰۸۱۰۴۲ - ۶۶۹۷۹۳۰۰

سایت انتشارات: www.pubsalehiyan.ir

فهرست مطالب

۹	پیشگفتار.....
۱۱	مقدمه.....
۱۵	تعاریف و مفهوم رشد اقتصادی.....
۱۹	تاریخچه رشد اقتصادی.....
۲۳	نظریه‌ها و تئوری‌های رشد اقتصادی.....
۳۱	معیارهای ارزیابی رشد اقتصادی.....
۳۳	تعاریف، مفاهیم و اصطلاحات در صنایع پتروشیمی.....
۳۵	تاریخچه صنعت پتروشیمی در ایران.....
۳۷	جایگاه اقتصادی صنایع پتروشیمی در ایران.....
۳۸	ارزیابی استراتژی ملی توسعه‌ی صنعت پتروشیمی.....
۴۰	چالش‌های صنعت پتروشیمی در ایران.....
۴۲	نقش مناطق آزاد تجاری در رشد اقتصادی.....
۴۴	نقش مناطق آزاد در رشد اقتصاد ملی.....
۵۱	استراتژی دولت در خصوص مناطق آزاد.....
۵۴	موقعیت جغرافیایی منطقه آزاد چابهار.....
۵۶	مزیت منطقه آزاد چابهار.....
۵۷	اهمیت صنعت پتروشیمی در توسعه منطقه آزاد چابهار.....
۵۹	نقش صنایع پتروشیمی چابهار در توسعه استان سیستان و بلوچستان.....
۶۱	نتیجه‌گیری.....
۶۳	منابع و مأخذ.....

پیشگفتار

ایران کشوری نفت خیز و دارای منابع غنی گاز است، صنعت نفت قدمتی بیش از یک قرن و صنعت پتروشیمی نیز سابقه ای بالغ بر ۴ دهه دارد. اما بیش از یک دهه است که توسعه بخش پتروشیمی به عنوان یکی از محرک‌های رشد اقتصاد ایران مورد توجه قرار گرفته است (التجائی و پورباقر، ۱۳۹۳).

سیاست کلی وزارت نفت در چشم انداز صنعت پتروشیمی، در افق ۱۴۰۴، تبدیل شدن به اولین تولیدکننده مواد و کالای پتروشیمی از لحاظ ارزش در منطقه است. ارزش تولید محصولات عمده پتروشیمی در سند چشم انداز بیست ساله حدود ۵۲ میلیارد دلار پیش بینی می شود. یکی از مهم‌ترین نکاتی که برای نیل به اهداف سند چشم انداز باید در نظر گرفت، بررسی وضعیت صنایع پتروشیمی کشورهای رقیب در منطقه به ویژه

عربستان و برنامه های آتی آنهاست که ملاک مناسبی برای امکان تحقق اهداف سند چشم انداز است. بنابراین صنعت پتروشیمی، نقش پر اهمیتی در ایجاد ارزش افزوده منابع نفتی کشور (به عنوان یک ثروت دارایی) دارد (امرای و همکاران، ۱۳۹۲).

امروزه توسعه شتابان موجب شد تا بسیاری از کارشناسان، توسعه صنایع پتروشیمی کشور به ویژه منطقه آزاد چابهار را مورد انتقاد قرار داده و برخی سیاستها از جمله نوع محصولات تولیدی، نحوه سرمایه گذاری و بازاریابی و فروش این مواد را در چابهار مورد بحث جدی قرار دهند. یکی از مهمترین مواردی که مورد نقد ناقدان بود، عدم توجه وزارت نفت به توسعه صنایع پتروشیمی در شهرستان چابهار است. این در حالی است که توجه به توسعه واحدهای صنعتی به رشد و شکوفایی صنعتی، توسعه فناوری و کسب ارزش افزوده می انجامد. توسعه فعالیت بخش خصوصی، علاوه بر ایجاد ارزش افزوده بالاتر، زمینه بهتری را برای رقابت تولیدات داخلی در بازارهای جهانی فراهم خواهد کرد. به کار گیری سیاستهای درست و روندهای مدیریت تکنولوژی روز و مناسب برای سرمایه گذاری در منطقه آزاد چابهار در جهت تولید مواد پتروشیمی با ارزش افزوده بالا می تواند کشور را در دو محور افزایش کیفیت کالا و تولید محصولات تخصصی و متفاوت با محصولات رقبا (نسبت به همسایگانی که بنا به شرایط سیاسی از منابع سرمایه گذاری و تکنولوژیکی مناسبتری بهره می برند) برتری بخشد. بنابراین انجام پژوهش در این زمینه لازم و ضروری می نماید.